

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету культурології
та соціальних комунікацій

Наталя КОРЖИК

21 листопада 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ**

Галузь знань – 02 Культура та мистецтво

Спеціальність – 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-наукова програма: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Рівень вищої освіти – освітньо-науковий

Харків – 2024 рік

Розробник: Ірина ДАВИДОВА, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Мова навчання — українська

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Протокол № 2 від «23» серпня 2024 р.
Протокол № 7 від «15» листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

Олена МАР'ІНА

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.
Протокол № 6 від «21» листопада 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3	Галузь знань 02 Культура та мистецтво	Нормативна
	029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-наукова програма Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	Рік підготовки: 1-й
		Семестр 2-й
		Лекції 20 год.
		Семінарські 10 год.
Кількість годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 60	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Самостійна робота 60 год.
		Вид контролю: Екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 60/30

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Сучасні проблеми розвитку документно-інформаційних систем» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень бібліотекознавства та архівознавства посилює світоглядну і теоретичну професійну підготовку аспірантів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів аспірантури системного розуміння сучасних тенденцій розвитку документно-інформаційних систем (ДІС) у контексті цифрової трансформації, відкритої науки, управління знаннями та довготривалого збереження інформаційних ресурсів.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна (відповідно до освітньо-наукової програми).

<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в інформаційній, бібліотечній та архівній справі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.</p> <p>ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК7. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК8. Здатність проведення та презентації результатів наукових досліджень на відповідному рівні з використанням інформаційних і комунікаційних технологій в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>ЗК9. Здатність розробляти і управляти науковими проектами та/або складати пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p>
<p>Спеціальні компетентності (СК)</p>	<p>СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, що створюють нові знання в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані в профільних фахових наукових виданнях.</p> <p>СК2. Здатність застосувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК3. Здатність розвивати категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат, виявляти й обґрунтовувати нові закономірності в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі та дотичні до неї</p>

	<p>міждисциплінарні проекти, проявляти лідерство під час їх реалізації.</p> <p>СК5. Здатність проектувати, моделювати і розробляти нові засоби та технології із вдосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичної обробки, акумуляції, зберігання й організації використання документованої інформації.</p> <p>СК6. Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій для провадження досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК7. Здатність здійснювати науково-педагогічну та освітню інноваційну діяльність у закладах вищої освіти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>СК8. Розуміння особливостей реалізації інноваційної політики в інформаційній галузі, здатність здійснення проектної діяльності, застосування ефективних засобів модернізації функціонування бібліотек архівів та інших інформаційних установ.</p> <p>СК9. Здатність розробляти програму та виконувати складні наукові дослідження з використанням широкого кола якісних і кількісних методів та високоспеціалізованого інструментарію прикладного аналізу.</p> <p>СК10. Здатність професійно виконувати організаційно-управлінські, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному ринках праці.</p>
Програмні результати навчання	<p>РН1. Створювати передові концептуальні та методологічні знання, планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, реалізовувати інновації з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і на межі галузей знань, а також формувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні сучасних світових досягнень з відповідного напрямку.</p> <p>РН2. Висувати і перевіряти гіпотези, необхідні для обґрунтування висновків докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень та моделювання, наявні статистичні дані, використовувати передові концептуальні та методологічні напрацювання для отримання нових знань та/або здійснення інновацій.</p> <p>РН3. Вільно презентувати й обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми інформаційної, бібліотечної та архівної справи державною й іноземною мовами, кваліфіковано відображати</p>

	<p>результати досліджень у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях.</p> <p>РН4. Розробляти та досліджувати моделі інформаційних та документних систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.</p> <p>РН5. Планувати і виконувати емпіричні та теоретичні дослідження з інформаційної, бібліотечної та архівної справи й дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та методик.</p> <p>РН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, технології роботи з відкритими даними, бази даних та інформаційні системи.</p> <p>РН8. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, що дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику щодо розв'язання значущих проблем в інформаційній, бібліотечній та архівній справі з дотриманням норм академічної та професійної етики і врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.</p> <p>РН9. Розробляти і викладати в закладах вищої освіти дисципліни з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.</p>
--	---

2. Програма навчальної дисципліни / освітньої компоненти

РОЗДІЛ 1.

Теоретичні засади розвитку документно-інформаційних систем

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади розвитку документно-інформаційних систем

Тема 1. ДІС як складова системи соціальних комунікацій суспільства

Документно-інформаційні структури як установи, що реалізують різні види соціальної комунікації в певних сферах діяльності суспільства. Їх ознаки: об'єктність, системна структура і цілісність. Структура системи соціальних комунікацій суспільства. Документні соціальні інститути та їх складові. Провідні функції бібліотечного соціального інституту. Завдання і напрями діяльності архівів, музеїв, органів науково-технічної інформації, служб генерації інформації, служб інформаційного сервісу. Державні та приватні документно-інформаційні структури.

Цілі, завдання курсу «Сучасні проблеми розвитку документно-інформаційних систем».

Тема 2. Цифрова трансформація документно-інформаційних структур: виклики та перспективи

Основні етапи цифрової трансформації документно-інформаційних структур. Цифрова трансформація ДІС як етап їх інформатизації. Перехід від традиційних структур до цифрових екосистем. Основні напрями цифрової трансформації ДІС. Створення цифрових активів: сайтів, порталів, баз даних, електронних бібліотек, відкритих архівів. Національні проекти електронних і цифрових бібліотек. Цифрова спадщина України: питання створення мультисервісних цифрових активів. Впровадження сучасних інформаційних систем та створення цифрових сервісів.

Тема 3. Автоматизоване бібліотечно-інформаційне виробництво: національні та міжнародні рішення

Соціокультурний розвиток інформаційного виробництва. Автоматизоване бібліотечно-інформаційне виробництво в цифровому суспільстві. Структура автоматизованого бібліотечно-інформаційного виробництва. Засоби та технології автоматизованого бібліотечно-інформаційного виробництва. Корпоративні світові бібліотечні мережі. Діяльність OCLC. Інтенсифікація автоматизованого бібліотечно-інформаційного виробництва. Інтелектуалізація професійної діяльності в бібліотечно-інформаційному середовищі.

Тема 4. Архівні інформаційні системи: проблеми цифрового збереження

Цифрове збереження в архівних інформаційних системах. Система архівів України. Їх роль у збереженні та доступі до історичних та офіційних документів. Функції архівів. Цифрові архіви та відкриті формати даних. Проблеми довготривалого збереження цифрової інформації. Використання цифрових підписів, блокчейн-технологій та хеш-функцій в роботі цифрових архівів. Застосування резервного копіювання, шифрування та багаторівневих систем безпеки як заходи збереження архівної інформації.

Тема 5. Динаміка розвитку бібліотечно-інформаційного простору

Трансформація документно-інформаційних систем суспільства в цифрову екосистему. Технологічні передумови розвитку. Основні етапи адаптації ДІУ до електронного інформаційного простору. Електронні активи наукової інформації. Складові віртуального бібліотечно-інформаційного простору: електронні каталоги, бази і банки даних. Віртуальні довідкові служби і дистанційне обслуговування користувачів. Бібліотеки України і реалізація стратегії відкритого доступу. Загальні проблеми створення віртуального бібліотечно-інформаційного простору, шляхи їх вирішення.

Тема 6. Хмарні технології, блокчейн та штучний інтелект у документально-інформаційній сфері

Сутність і можливості хмарних сервісів. Переваги хмарних технологій у бібліотечно-інформаційній сфері. Використання хмар у бібліотеках, архівах та

інформаційних центрах. Блокчейн у документально-інформаційній сфері. Штучний інтелект у документально-інформаційному середовищі. Сфери застосування і переваги ШІ. Етичні та технологічні виклики використання в ДІС.

РОЗДІЛ 2. Дослідницькі підходи до аналізу та розвитку ДІС

Тема 7. Формування й використання бібліотечно-інформаційних ресурсів

Електронні ресурси бібліотек України. Наукові електронні ресурси державного рівня. Регіональний рівень формування електронних ресурсів. Спеціалізовані наукові електронні ресурси. Стратегії розвитку системи електронних ресурсів українських бібліотек.

Тема 8. Методи оцінювання ефективності ДІС

Основні методи оцінювання ефективності документно-інформаційних установ. Концепція загального управління якістю. Критерії якості інформаційного обслуговування. Напрями та завдання впровадження менеджменту якості в бібліотеках України. Підходи до вимірювання якості інформаційних послуг.

Тема 9. Цифрові репозитарії та довготривале збереження даних

Репозитарій бібліотеки як різновид корпоративного електронного ресурсу. Основні тенденції створення, організації та розвитку корпоративної взаємодії. Інституціональні репозитарії в Україні. Основні проблеми впровадження цифрових репозитаріїв. Розробка стратегій цифрового збереження даних. Впровадження національних та міжнародних програм підтримки цифрових архівів.

Тема 10. Інтелектуальний аналіз даних та бібліометричні методи в документно-інформаційній сфері

Сутність інтелектуального аналізу даних у документно-інформаційних системах. Бібліометричний аналіз як інструмент аналізу документних потоків. Ключові показники, індикатори цитування та їх інформаційно-аналітичний потенціал. Джерела даних та інформаційні бази для бібліометричного аналізу. Наукометричні платформи, бібліографічні та повнотекстові бази. Методи інтелектуального аналізу даних у бібліометричних дослідженнях : кластеризація, тематичне моделювання, мережевий аналіз, прогнозування. Практичне застосування в бібліотечно-інформаційній діяльності.

3. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва розділів, тем	Усього годин	Лекц.	Сем.	Сам. роб.
Розділ 1.					
Теоретичні засади розвитку документно-інформаційних систем					
1.	ДІС як складова системи соціальних комунікацій суспільства	8	2		6
2.	Цифрова трансформація документно-інформаційних структур: виклики та перспективи	8	2		6
3.	Автоматизоване бібліотечно-інформаційне виробництво: національні та міжнародні рішення	10	2	2	6
4.	Архівні інформаційні системи: проблеми цифрового збереження	8	2		6
5.	Динаміка розвитку бібліотечно-інформаційного простору	10	2	2	6
	Хмарні технології, блокчейн та штучний інтелект у документально-інформаційній сфері	10	2	2	6
Розділ 2.					
Дослідницькі підходи до аналізу та розвитку документно-інформаційних систем					
7.	Формування й використання бібліотечно-інформаційних ресурсів	12	2	2	8
8.	Методи оцінювання ефективності ДІС	6	2		4
9.	Цифрові репозитарії та довготривале збереження даних	12	2	2	8
10	Інтелектуальний аналіз даних та бібліометричні методи в документно-інформаційній сфері	6	2		4
	Усього	90	20	10	60

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цифрове бібліотечно-інформаційне виробництво: світові проекти	2
2	Етапи розвитку віртуалізації бібліотечно-інформаційного простору	2
3	Технології штучного інтелекту в бібліотечно-інформаційній діяльності: переваги та проблемні питання	2
4	Цифрові інформаційні ресурси: проблеми організації та використання	2
5	Цифрові репозитарії університетів: технічні та етичні виклики	2

5. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	Кількість годин
1	Аналіз ролі документно-інформаційних систем у забезпеченні соціальних комунікацій	6
2	Вплив цифрової трансформації на сучасні інформаційні структури: проблеми та можливості	6
3	Порівняльний аналіз автоматизації бібліотечно-інформаційних процесів в Україні та світі	6
4	Цифрове збереження архівів: основні виклики та шляхи подолання	6
5	Створення віртуального інформаційного простору в бібліотеці: приклади та тенденції	6
6	Сучасні технології у ДІС: застосування хмари, блокчейн та ШІ	6
7	Стратегії формування електронних інформаційних ресурсів у бібліотеках	8
8	Менеджмент якості в бібліотеках	4
9	Цифрові репозитарії: виклики впровадження та гарантування довготривалого доступу	8
10	Бібліометричні методи в документно-інформаційних системах	4
Разом:		60

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ: лекції, семінарські заняття: дебати, кейс-стаді; самостійна робота, складання схем та порівняльних таблиць.

Самостійна робота здобувачів спрямована на поглиблення та систематизацію теоретичних знань, розвиток навичок критичного аналізу наукових джерел, формування здатності до самостійної науково-дослідної роботи.

7. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: усне опитування, дискусія на семінарських заняттях, звіт про самостійну роботу, екзамен.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

- сума 100 балів;
- підсумковий контроль — 40 балів;
- лекція – 1 бал;
- доповідь на семінарському занятті — 4 бали;
- звіт про самостійну роботу (реферат, есе тощо) — 3 бали
- неформальна освіта – від 3-10 балів;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 балів.
Підсумковий контроль – 40 балів
Всього: 100 балів.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Розділ 1							Розділ 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Екзамен	Сума
4	4	8	4	8	8	8	4	8	4	40	100

8. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: опорні конспекти лекцій, комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; нормативні документи, презентації, кейс-стаді, питання для обговорення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX		
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

9. Рекомендована література

Основна література

1. Воскобойнікова-Гузева О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. Г. І. Ковальчук. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.

2. Горовий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. Київ, 2005. 299 с.

3. Давидова І. О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2005. 295 с.

4. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / О. С. Онищенко та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 248 с.

5. Кобелев О. М. Інформаційна аналітика в структурі бібліотечної діяльності в Україні : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2012. 246 с.

6. Копанєва В. О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : монографія / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2009. 198 с.

7. Лобузін І. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекції : монографія / відп. ред. В. А. Широков ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 216 с.

8. Лобузін К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. 252 с.

9. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в цифровому просторі : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.

Додаткова література

1. Антоненко І. П., Баркова О. В. Каталогізація електронних ресурсів : наук.-метод. посіб. / наук. ред. О. В. Воскобойнікова-Гузева ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2007. 116 с.

2. Бакуменко Л. Г. Інституціональний репозитарій бібліотеки ВНЗ: правові аспекти формування ресурсу. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5714/1/Imperatives.pdf#page=10> (дата звернення: 10.08.2016).
3. Бібліометрика української науки: інформаційно-аналітична система / Л. Костенко та ін. // Бібл. вісн. 2014. № 4. С. 8–11.
4. Гранчак Т. Використання національними бібліотеками соцмереж для представлення бібліотечних продуктів і послуг // Бібл. вісн. 2016. № 1. С. 18–29.
5. Давидова І., Біличенко О. База знань комунікаційних феноменів // Вісник Книжкової палати. 2022. № 12. С. 18-20.
6. Давидова І. О. Соціально-комунікаційна теорія бібліотечної діяльності: становлення та шляхи розвитку // Бібл. вісн. 2014. № 6. С. 8–12.
7. Давидова І. О. Когнітивно-комунікаційна парадигма в бібліотекознавстві // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. 2013. № 40. С. 60–69.
8. Давидова І.О., Мар'їна О. Ю., Кобелев О. М. Державна науково-технічна бібліотека України як ключовий суб'єкт імплементації політики відкритої науки // Вісник ХДАК. 2024. № 66. С. 7-16.
9. Дубровіна Л., Ковальчук Г. Розвиток електронних інформаційних ресурсів рукописної та книжкової спадщини в Національній бібліотеці України ім. В. І. Вернадського // Вісн. Кн. палати. 2016. № 1. С. 3–11.
10. Захарова І. В., Філіпова Л. Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 335 с.
11. Ільганаєва В. О. Бібліотека та університет: взаємодія у формуванні комунікаційних стратегій // Університетська бібліотека: нова сфера інформаційної взаємодії : монографія / за ред. В. О. Ільганаєвої, Т. О. Колеснікової; Дніпропетровськ. нац. ун-т залізн. трансп. ім. Лазаряна. Дніпропетровськ, 2016. 202 с.
12. Ільганаєва В. О. Об'єктно-предметні орієнтири предпроектного аналізу для створення інформаційних систем // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2002. Вип. 10. С. 48–55.
13. Кобелев О.М. Бібліотека в епоху цифрових трансформацій // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2020. №3. С.74-78.
14. Коновал Л. Функціонування національних цифрових бібліотечних проєктів у контексті формування електронної бібліотеки «Україніка» // Бібл. вісн. 2016. № 2. С. 11–16.
15. Коржик Н. А. Цифрові архіви України: стан, проблеми, перспективи // Вісн. Книжкової палати, 2022. № 4. С. 35–39.
16. Лобузін І. В. Оцифрування історико-культурної спадщини: технологія та управління. URL: <http://www.ipri.kiev.ua/fileadmin/XXXX/2012/3/3-11.pdf>.
17. Лобузін К. В. Бібліотека 3.0: знання, сховища даних, експерти // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2012. № 1. С. 26–35.
18. Лобузін К. В. Сучасні підходи до інтеграції електронних бібліотечних інформаційних ресурсів // Вісн. Кн. палати. 2012. № 12. С. 24–28.
19. Лобузін К. В., Клочок А. Г. Електронний каталог НБУВ: проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища // Бібл. вісн. 2011. № 4. С. 3–10.
20. Мар'їна О. Ю. Веб-технології в бібліотеках: нові можливості розвитку комунікаційного середовища // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. 2012. Вип. 36. С. 105–114.
21. Мар'їна О. Ю. Соціально-комунікаційні технології в трансформації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. 2014. Вип. 45. С. 160–167.
22. Мар'їна О. Ю. Соціально-комунікаційні технології як засіб управління бібліотечно-інформаційною сферою діяльності // Вісн. Кн. палати. 2013. № 3. С. 26–28.

23. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в епоху розвитку технологій Web 3.0 // Вісн. Кн. палати. 2015. № 7. С. 18–20.
24. Мар'їна О. Ю. Веб-орієнтована концепція розвитку бібліотек в контексті еволюції веб-технологій // Вісн. Кн. палати. 2016. № 10. С. 24–27.
25. Мар'їна О. Використання краудсорсинг-технологій в діяльності зарубіжних бібліотек // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків, 2013. Вип. 41. С. 212–221.
26. Мар'їна О. Ю. Інформатизація бібліотек України: стратегії опанування медіа простору // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків, 2012. Вип. 37. С. 105–113.
27. Мар'їна О. Ю. Контент-стратегія бібліотек в цифровому середовищі // Бібл. вісн. 2016. № 4. С. 8–12.
28. Мар'їна О. Моделювання поведінки користувачів електронних бібліотек: із досвіду реалізації зарубіжних проєктів // Вісн. Кн. палати. 2015. № 2. С. 19–21.
29. Мар'їна О. Ю. Бібліотека в медіапросторі сучасності // Вісн. Кн. палати. 2016. № 3. С. 17–19.
30. Моїсєєва Н. Електронна епоха соціальних комунікацій: структурно-діяльнісні трансформації // Вісн. Кн. палати. 2014. № 3. С. 49–52.
31. Davydova, I. O., & Marina, O. Y. (2023). Cognitive Model of Library Management in Crisis Conditions. University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings, (8), 31–37. https://doi.org/10.15802/unilib/2023_292969
32. Kobieliiev, O. M., Karpenko, O. O., & Kolesnykova, T. O. (2023). Scientific Achievements of the Leader of Modern Ukrainian Librarianship V. Ilhanaieva: Bio-bibliometric Analysis. University Library at a New Stage of Social Communications Development. Conference Proceedings, (8), 226–236. DOI: https://doi.org/10.15802/unilib/2023_293963

Інтернет-ресурси:

1. Харківська державна академія культури: <http://c.ac.kharkov.ua>;
2. Національна бібліотека України В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>;
3. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://www.korolenko.kharkov.com>;
4. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого: <http://www.nplu.org>.
5. Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
6. Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
7. Електронні підручники онлайн — <http://chitalka.info/psy.html>.
8. БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.